

Рецензия

на проф. д-р Силвия Минева

на научни трудове, справки и документи, предоставени от

гл.ас. д-р Петър Горанов за участие в конкурс

за заемане на академична длъжност „доцент“

по професионално направление 2.3. Философия /Етика/,

обявен в ДВ бр. 44 от 29.05.2018 г.

Представените от гл.ас. д-р Петър Горанов материали за участие в конкурса за „доцент“ по етика включват всички изискуеми съгласно закона и правилника на СУ, валидна към датата на обявяване на конкурса в ДВ, академични справки и документи, както следва: автобиография, списъци с публикации - както на включените в конкурса, така и извън тях, списък на участия в конференции и научноизследователски проекти, авторска справка за приносите, както и текстовете на самите научни публикации, с които кандидатът участва в конкурса.

Всички приложени документи и материали свидетелстват за професионалния път на д-р Горанов като обвързан изцяло с академичния живот, посветен на етическото познание, философското образование и изследвания и тяхното развитие чрез обогатяване и споделяне на техните постижения с академичната общност.

Описаните в автобиографичната справка области на професионален интерес, учебна дейност, публикации, научно редакторство и участие в научноизследователски проекти и форуми разкриват широкото поле на продължителния и разностранен професионален опит на кандидата, който обхваща всички традиционни и модерни форми на академичен живот.

Учебната дейност на д-р Горанов като хоноруван лектор в НБУ и редовен преподавател в СУ е посветена изцяло на етически теми и проблеми, а нейният обхват надхвърля значително тясно профилираните академични дейности, защото освен с провеждането на самостоятелни лекционни курсове и на семинарни занятия, д-р Горанов е трайно ангажиран като традиционен участник и в организирането и провеждането на кандидатстудентските кампании за прием в спец. Философия, в т.ч. и в станалите традиционни олимпиади по философия, провеждани ежегодно по инициатива на философската колегия.

За ангажираността на кандидата с грижата за философската образованост като професионална отговорност и етическа кауза свидетелстват и неговите участия в научноизследователски проекти и конференции, значителна част от които са посветени именно на тази грижа, получила конкретните си очертания и резултати в подготовката на учебни помагала, изработване на задачи за ДЗИ, участия в кръгли маси за обсъждане на учебни програми по философия за СОУ и ученическа конференция.

Към същия практико-приложен аспект от професионалната автобиография на кандидата принадлежи и неговата редакторска дейност по подготовката и издаването както на нереферирани, така и на реферирани издания и респектира със своята прецизност, граничеща с изкуство благодарение на една виртуозна чувствителност към детайла, фрагмента, миниатюрата, която намира свое оригинално отражение в научно-изследователските търсения и постижения на Петър Горанов. Превъплътени в текстове, тези търсения и постижения са не по-малко впечатляващи и значими в сравнение с практико-приложната страна на академичната му дейност.

Като тематика, проблематика, стилистика, оригинални размишления и изводи научните публикации на д-р Горанов демонстрират подчертано предпочитание на философстването върху екзистенциални проблеми в полето на феноменологичната перспектива, която предполага философската рефлексия на тялото и телесността, ероса и еротичното и тяхното проблематизиране в контекста на асиметричното отношение между правенето на желанията поносими/приемливи в режима на всекидневния живот като живеене и поправителния режим, артикулиращ тяхната непоносимост/неприемливост, характерен за нормативизиращата парадигма на големите модерни наративи, моделиращи идеята за добрия живот през типично модерните (пределно абстрактни) понятия за субект, личност, гражданин, потребност, прогрес и др. На тези феномени, понятия, тяхната екзистенциална проблематичност и етически прочит са посветени научните публикации на д-р Горанов, посочени от него за участие в конкурса, а именно – двата монографични труда **НАЗАД. ДЕФАНЗИВНИ ЕСЕТА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДВИЖЕНИЕТО: Аз-ът в линии на отстъпление**” (София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2018), **НИЩО ОСОБЕНО. ЕТИЧЕСКИ ПРЕДЕЛИ И МИКРОИДЕОЛОГИИ** (съзерцателни есета). (София: ИК „КХ – Критика и Хуманизъм“, 2013) и пет студии и статии публикувани в различни академични издания.

Ще се спра по-подробно върху монографичния труд „*НАЗАД. ДЕФАНЗИВНИ ЕСЕТА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДВИЖЕНИЕТО: Аз-ът в линии на отстъпление*”, който смятам, че заслужава повече и специално внимание не само защото е посочен от кандидата като хабилитационен и като най-нов отразява според описаното и в авторската справка изследователските му интереси и търсения през последните няколко години. Монографията заслужава специално внимание и заради това, че като теми, размишления и изводи е представителна за въпросите и проблемите, провокиращи и доминиращи една „етика на желанието”, както самият Петър Горанов е определил възприетата от него изследователска парадигма. Става дума за специфичните категориални конотации, присъщи на съвременната етическа мисъл в нейната постмодернистична версия. Възприел нейния маниер на обсъждане, д-р Горанов го използва находчиво и умело в обсъждането и осмислянето на желанието като многопластов и неедномерен феномен благодарение на деструктивно-реконструктивната му дисекция отвъд тривиалните, конвенционални определения за чувства, страсти и афекти, според неговите микрологични и макрологични мащаби, рамкирани или „окрайностени”, ако използвам авторското определение, от една страна от онова, което провокира желанието – съществуващи, но особено и най-вече несъществуващи/въобразени/произведени, обекти, и от друга страна, според типични човешки способности, които го правят възможно – памет, въображение и фантазия.

Съставена от поредица от кратки наративи – есета, монографията екстраполира отчетливо и много убедително екзистенциалното напрежение, породено от всеки преднамерен, силов опит за моделиране „отвън” на отношението между частно и общо, респ. индивидуално и универсално, и тяхната модерна положеност в числителните бройни, които предполагат корелациите индивид/среда, лице/личност, осигурявани от статистическата измеримост на позитивистичната научност.

Въпреки страстно заявената претенция за историко-географската неопределеност на иначе пространственото понятие „Назад” в заглавието на монографията, есетата съвсем не са лишени от своя пространственост и времевост като въображаемо, безпосочно движение - пътуване „навътре”, в микрокосмоса на желанието, очакващ своя микроидеологически прочит отвъд конвенционалната азовост на картезианската когиталност, легитимираща ”комуникативното действие” като действие, призовано от Хабермас да бъде стожер на „класическата Кантова идея за автономията, т.е. да спаси формализма на категоричния императив, само че в дървения костюм на процедурализма.” (с. 116)

Като „социална гравитация” определя Петър Горанов потопеността на индивида в средата-цялост, оформена от своите две основни гравитационни сили с еднаква големина и противоположна посока на действие – желанието за свързаност и за развързаност, т.е. свободност, която има своите „граници”, очертани от Китайската стена на най-гордото изобретение на Просвещенската модерност - Гражданското общество, което огражда грижливо емотивния АЗ с модерните добродетели и ценности на неговия рационален клонинг - разумният Аз : автономия и свобода на волята, защото е разумна, и тяхното уважаване като морален Дълг.

Огледани в перспективата на микрокосмоса, предложена от д-р Горанов, желанията формират една оптика, вторична по отношение на тази огражданствена и озападнена (историческа и „обективизирана”) реалност на социалната гравитация. Полето на тази оптика според автора е определено не историко-географски, а от обръщането към себесността като един вид Отстъпление, което черпи дефанзивната си мощ от превъзможването на модерния универсализъм и неговия нормативизъм. Така определено - като дефазивно движение – отстъплението, предприето в есетата, се състои в тристепенното или по-скоро тристъпковото проблематизиране на двойките категории желание/въображение, общество/цяло, индивид/тяло и тяхната идеологизирана проекция в дихотомиите на морализация/нормализация песимизъм/оптимизъм, прогрес/ регрес, обслужваща макро-идеологическия наратив на модерността за сметка на „етическото, което гравитира около индивида и индивидуалността”. Това етическо Горанов описва в контраст с морала, към който ние сме „зачислени” ... и има за Субект едно голямо, неумерено и деспотично Ние, независимо от бройката на ние-то.”(с.9)

Алтернативата, предложена в есетата в отговор на застрашения баланс на голямото и малкото, частното и общото, е нестандартното и нестандартизирано схващане за етиката като „микрологично гледище” , „ерозиране на масиви от инертни нрави, хербаризирани в морални кодекси” и връщането назад по местата им, т.е. към неподправената страдателност на желанията като спомени за минали удоволствия, подменени от мотиви, на постъпките като изпитания на свободата, подменени от актове и най-сетне на „хубавия живот”, подменен от „правилния живот”. Така изглежда мисията на една етика като „микрологична редакция на правилния живот”. (с.70) Нещо повече, етизацията на живота и обществото, респ. на тяхното мислене и мислимост в плана на Доброто, Петър Горанов вижда като възможна и реална в перформативния дискурс на Доброто като Хубавото и неговата естетизация. В пределите на тази нова

оптика за етическото става възможно издигането и на претенцията за неотличимост на етиката от естетиката заради общия им извор: желанието за „разхубавяване” на живота като живеене и неговата амбивалентна логика, която продуцира понякога у човека „изпепеляващото желание да живее не толкова с това, което има, колкото с апетита към онова, което не иска да има”. (28-29) . В този контекст - колкото игрови, толкова и парадоксален - известната формула „Изкуство заради самото изкуство”, спокойно може да бъде перифразирана в „Желание заради самото желане”.

Описана по този начин обаче микроидеологическата картина на етическото не е застрахована от суетността на егоцентричния патос, който излъчва копнежът за разхубавяването на живота като всекидневна етическа задача и за „приземяването”, а в някакъв смисъл и принизяването на етическото до разтварянето му в естетизирани до самоцелност форми, в т.ч. и словесни и най-вече словесни, като живот отвъд доброто и злото на всеки голям наратив. Доведена до крайност, фрустрацията от прогресивизма и универсализма не веднъж е търсила спасение за етизацията и Доброто в естетизма с присъщата му склонност да „разхубавява” всичко – в т.ч. и злото, за да го направи поносимо, доколкото не ни убива, поемайки риска да умрем - не само във физическия смисъл - без да го разберем. Като превенция срещу този риск изглежда отстъплението на Петър Горанов, предложено по отношение на макро-логичния план, в който се помества историческия хронотоп на общественото живеене. И ако в микро-логичен план етически парадоксалното изглежда такова заради естетическата си (предраз-) положеност, в макро-логичен мащаб, новата етическа оптика изисква ново конципиране на понятието „регрес” чрез еманципирането му от ролята, отредена му в утопичния проект на прогресивистката идеология като представата за разпад, разложение или примитивизъм на структурната организация.

Обратно на катастрофичната идея за регресирането като край, респ. провал на живота, света, надеждите, но най-вече на модерните утопии, надценяващи пазара, индустриалното производство на желания и възхваляващи волята за придобиване, Горанов предлага своята трактовка за разпад на регреса в регресии, който бележи прехода от модерност към постмодерност и поражда нови тактики и техники на мислене и съпротива срещу насилствената деонтологизация на желанието като потребност, на щастието като успех, на развитието като натрупване и растеж, на прогреса като безкрайно напредване и на човешките възможности като безкрайно уголемяване и окрупняване на богатство, опаковано и етикетирано надлежно с клишето „глобализация”, родено от същия „онзи сън на икономическия разум, който безшумно и

попълзновено ражда легални чудовища на дневна светлина и в крайна сметка замества общуването с етикеция, произвеждането на произведения – с производство на продукти, изкуството – с реклама, а политиката – с двоен диктат от страна на финансовите елити и на техните сервилни хуманитарни глашатаи.” (с. 271).

За разлика от утопичните илюзии на глобализма и прогресизма, новите тактики на мислене и съпротива според „дефанзивната” им интерпретация залагат на идеология, която е дефанзивна, защото предполага отказът от прогреса в полза на един „регресивен реверанс” в името на оставането жив, който се състои в „автономията на отказването” като „вето върху нужди, които субектът намира за ненужни от днес за утре.” (с. 272- 273)

В този контекст съпротивата срещу клишетата – не само словесни, но и мисловни, е сред основните, отличителни белези на „етиката на желанието”, предложена от д-р Горанов, която, както вече стана дума, не е нито случайно, нито спорадично и епизодично явление, а отглас на постмодерната вълна във философията и етиката. На гребена на тази вълна застава неумолимо регресивният уклон на ироничния зов за завръщане „нявга там , отдето не сме си тръгвали нивга.” (с.289). Същият уклон, който предизвиква недоверието на Лиотар в метанаративите, признанието на Бр. Латур, че никога не сме били модерни, прави от заключението на Петър Горанов рекапитулация, разграничаваща живота от живеенето така, че:

„Последната безобидна номинация на етичското в сферите на живеене си остава любимата ни „естетика на съществуването”: ежедневно позоваване на всекидневието чрез преднамерени усилия по неговото разхубавяване - колкото и както можем, без да се отчайваме от технологичната конкуренция на професионалната козметика.” (с. 323)

„Естетиката на съществуването” като опозиция на похабяващия тялото „добър живот”, предписан от нормализиращите кодификатори, намира своето не само съдържателно, но и стилистично изражение в есеистичния изказ и фрагментарния наратив, използвани умело от Петър Горанов като алтернатива на традиционната за модерното философстване суха, скована трактатна форма и наукообразна стилистика.

В стилистично отношение дефанзивните есета, както и останалите текстове, включени в списъка с публикации на П. Горанов, демонстрират трескавия почерк на една мисъл, все-отдадена на наративността и словесната изящност, понякога до степен такава, че да поставя на изпитание читателското желание за преследването на смисъла, въпреки думите, достигайки онова критично ниво, което извиква усещането

за самоцелност на изказа и авторово самоопияние от словото заради самото слово, към което подтиква крайностият стремеж към дефанзивно говорене. Разбира се, една опиянена от словесност мисъл е за предпочитане пред трезвеническото безсмислие на мумифицираните в потребности желания и форматираните като кодекси и проекти за безкраен растеж утопии.

Накрая, към всички изложени дотук впечатления и оценки за преподавателската и научно-изследователска дейност и постижения на д-р Петър Горанов, отразени в текстове и документи, бих искала да добавя и своето лично впечатление за високите професионални и колегиални качества, демонстрирани от него в течение на дългогодишната ни съвместна работа като университетски преподаватели в курсовете по етика за студенти от различни специалности и факултети в бакалавърска и магистърска степен и като съдейници и единомишленици в етическото познание като ценностен дискурс.

В заключение препоръчам убедено на уважаемото жури на конкурса да одобри кандидатурата на д-р Петър Горанов за заемане на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 2.3. Философия /Етика/, обявен в ДВ бр. 44 от 29.05.2018 г. тъй като смятам, че описаните в неговата авторска справка научни постижения се потвърждават изцяло и от съдържанието на представените за конкурса научни публикации, а останалите документи и справки илюстрират неговия дългогодишен и богат професионален опит, доказани професионални умения и качества като кандидат, напълно достоен и подходящ да заеме позицията „доцент“.

София

24.10.2018 г

Проф. С. Минева